

FOTOBEWERKING IN LIGHTROOM

AFV Goed Licht 11/4/2023

WAT IS LIGHTROOM

- Programma om foto's te organiseren en bewerken
- Ontwikkeld op basis van de technologie van Photoshop
 - Van de grond af nieuw ontwikkeld, dus logischer qua indeling
 - Gaat uit van originelen (RAW of JPEG) die nooit veranderd worden
 - Niet-destructief bewerken
 - Wijzigingen worden in een aparte file ("catalogus") opgeslagen
 - Resultaat daardoor alleen beschikbaar via "export"
 - Met opzet zijn delen van Photoshop niet overgenomen, zoals lagen
 - Wordt regelmatig onderhouden en vernieuwd

VERGELIJKING VAN FOTOPROGRAMMA'S

	Picasa	Lightroom	Photoshop
Data opslag	Handmatig	automatisch	handmatig
Raw support	N	J	J
Lagen	N	N	J
Maskers	N	J	J
Data grootte	gemiddeld	klein	groot
Niet-destructief	N	J	N/J
“Undo” functie	geen	onbeperkt	25 stappen, niet opgeslagen
Lastigheid	eenvoudig	redelijk	Lastiger, veel “bagage”

MENS TEGEN MACHINE

HOE NEMEN WE LICHT WAAR?

- De ogen zwerven van plek naar plek in de omgeving, helderste punten eerst
- Bij elke plek wordt scherpgesteld (lens) en de lichtinval aangepast (pupil)
 - Alles is scherp
 - Licht intensiteit wordt gecomprimeerd
 - Schaduwen helderder dan in “werkelijkheid”
 - Felle plekken donkerder dan in “werkelijkheid”
- De hersenen plakken al die stukken aan elkaar, en dat is wat we denken te zien
 - Compenseren ook voor de kleur van het licht

HOE REGISTREERT DE CAMERA LICHT?

- Maar één oog! Ziet dus geen diepte
- Scherpstelling op één plek (vlak)
 - Voor en achter dat vlak is alles redelijk scherp
 - Scherp bereik afhankelijk van de lensopening
- Één licht aanpassing voor het hele beeld
 - Sluittijd, diafragma en gevoeligheid (ISO) bepalen wat het lichtste is wat wordt weergegeven, daarboven overbelicht
 - Kwaliteit van de sensor etcetera bepalen het donkerste wat wordt geregistreerd, daaronder “ruis”

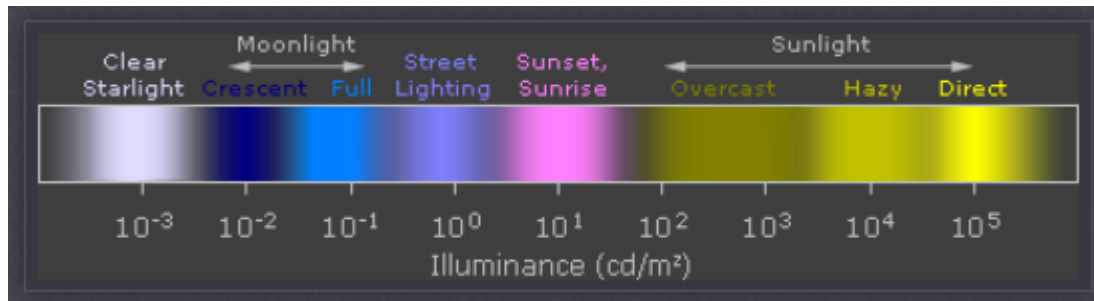
VERSCHILLEN OOG EN CAMERA

	Menselijk zicht	Camera
Diepte zien	Ja	Nee
Lichtbereik comprimeren	Ja	Nee
Scherpstellen	Alles	Vlak
Witbalans compenseren	Ja	Nee

WAAROM FOTO'S BEWERKEN?

- Dynamisch bereik van licht

- Dat is ongeveer 26 “stoppen” bereik!

- Normaal ongeveer 8 stoppen zichtbaar
- Weergave heeft een beperkt bereik:
 - Papier ~6 stoppen (wit van het papier is maximum helderheid)
 - Beeldscherm ~8 stoppen (felste pixel is maximum helderheid)

WAAROM FOTO'S BEWERKEN?

- De waargenomen werkelijkheid zo goed mogelijk weergeven
 - Verschil tussen menselijk zien en mechanisch oog
 - Beperkt “dynamisch bereik” van scherm en papier
- De werkelijkheid vervormen volgens een artistieke visie
 - Idealiseren door afleidende voorwerpen weg te retoucheren
 - Kleuren aanzetten of veranderen
 - Voorwerpen vervormen of foto's combineren

PROCES FOTO AFDRUKKEN

- De fotovakman doet ook nabewerking bij het afdrukken van negatieven
- Bij grote fotoservices wordt het door een machine gedaan
- Belichting, contrast, kleurtemperatuur
- Bijsnijden op verzoek van de klant

- Sinds de digitale fotografie is opgekomen wordt dit voornamelijk aan de fotograaf overgelaten
- Maar het is nog steeds net zo noodzakelijk!

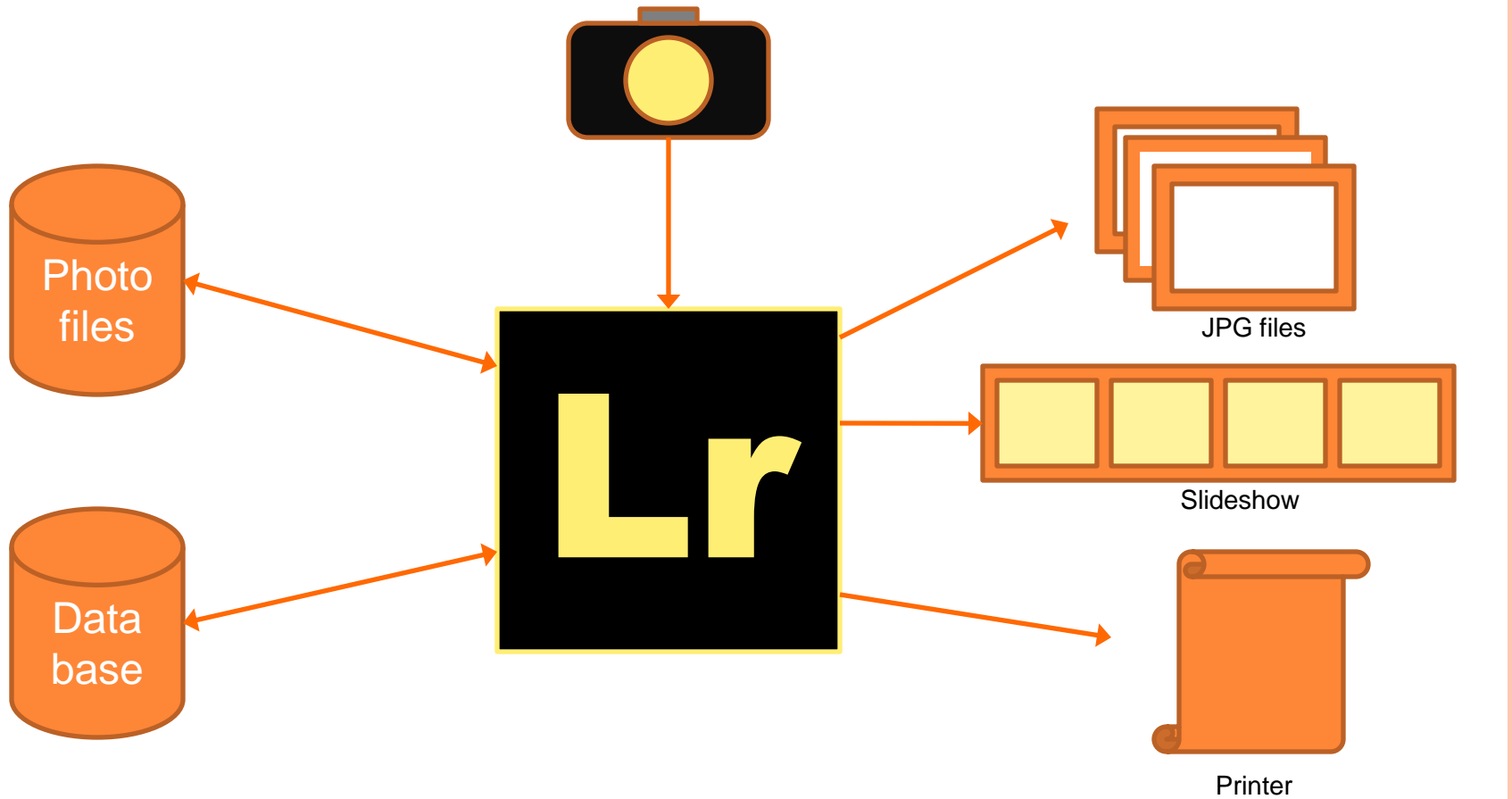

HOE WERKT LIGHTROOM

- Er is geen 'save' knop...
- Haalt RAW files (desnoods JPG) van de camera en slaat ze geordend op
- Houdt een database bij van je bewerkingen op deze files
- Je kunt altijd terug, nu of over tien jaar – er worden geen pixels gemolesteerd
- Het eindproduct is een JPG file, een slideshow, of een afdruk – allemaal gemaakt van je foto files en de bewerking acties
- Je kunt meerdere files tegelijk bewerken – een enorme tijdsbesparing

HOE LIGHTROOM WERKT

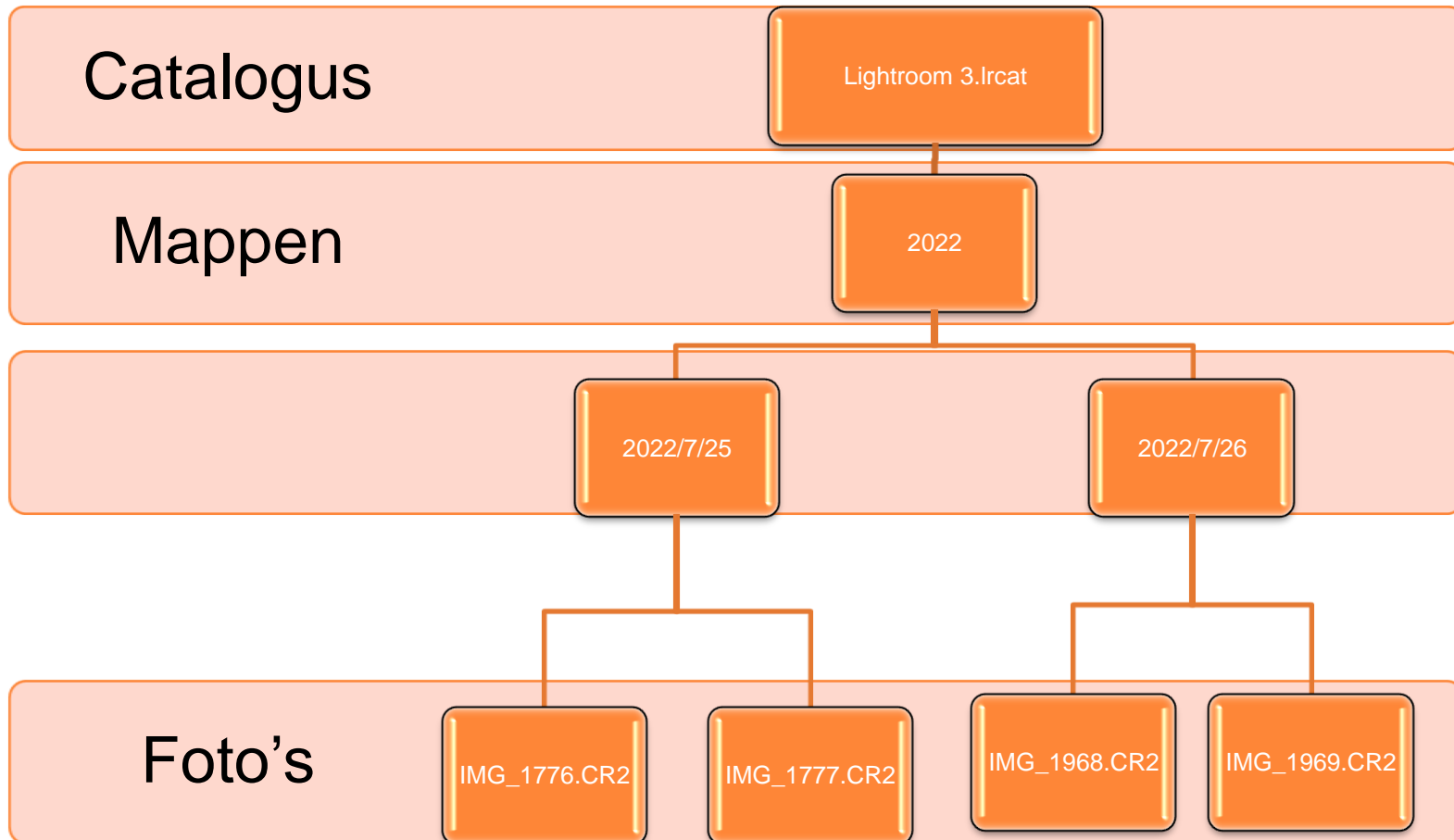

LIGHTROOM MODES

- “Bibliotheek” mode
 - Laat een “contact afdruk” of een enkele foto zien
 - Snel ontwikkelen knoppen
 - Selecteren, sleutelwoorden, zoeken
- “Ontwikkelen” mode
 - Laat een hele foto zien en filmstrip
 - Alle schuiven voor ontwikkelen
- “Presentatie” mode
 - Maak, toon en bewaar slideshows
- “Afdrukken” mode
 - Print (combinaties van) foto’s
- Web
 - Upload sets of pictures to internet

FOTO INDELING

FOTO'S OPSLAAN

- Schiet RAW files in de hoogste resolutie
 - Schijfruimte is goedkoop en wordt alleen maar goedkoper
- De RAW files en de Lightroom catalogus zijn genoeg om je afdrukken opnieuw te maken
 - Alle JPG afdrukken zijn tijdelijk
 - Pas op dat je Photoshop's TIFF files niet verwijdert...
- Maak backups van je schijven!

FOTO'S OPHALEN VAN DE CAMERA

- Sluit de camera aan via USB en gebruik de “Import” optie in het Bestand menu
 - Gebruik “Kopiëren” om ze op de schijf te zetten
 - Laat een kleine versie van alle beschikbare foto's zien waaruit je kunt selecteren
 - Probeert duplicaten over te slaan
 - Kan je gegevens aanvullen en sleutelwoorden toevoegen tijdens het importeren
 - Kan een set standaardbewerkingen maken tijdens het importeren

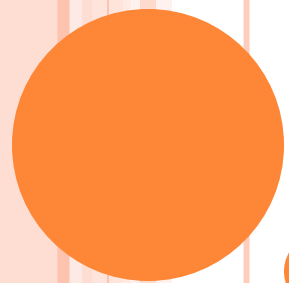

FOTO SELECTIE

FOTO'S SELECTEREN

- Doel: het aantal foto's dat moet worden bewerkt verkleinen
 - Vaak moet je een paar basisbewerkingen gelijktijdig doen (belichting, witbalans)
- Criteria
 - Technische kwaliteit (belichting, scherpte, ruisnivo)
 - Artistieke kwaliteit (onderwerp, compositie, gezichtsuitdrukking)
 - Uniekheid

WAAROM FOTO'S SELECTEREN?

- “Neem vooral veel foto's” is gewoon goed advies
 - Om het juiste moment vast te leggen
 - Om mislukkingen op te vangen
 - Om te experimenteren met verschillende instellingen, invalshoeken, lichtval
 - Het is bijna gratis met een digitale camera
 - Elke camera heeft een beperkte levensduur van de sluiters, dus maak het niet te gek...
- Je beste foto's selecteren verhoogt de kwaliteit van de set
 - Doe het meteen zodat je er niet teveel aan hecht
 - Bewaar geen foto's waar je nooit iets aan hebt
- Foto's selecteren voor bewerking en presentatie betekent minder werk
 - Nabewerking neemt minder tijd
 - Klanten waarderen je fotosets beter

MIJN SELECTIE PROCEDURE

- Begin met alle foto's op 3 sterren en "met vlag"
- Zet de vlag" op basis van technische kwaliteit en uniekheid:
 - Slechte technische kwaliteit -> "Afgekeurd"
 - Duplicaat -> "geen vlag"
- Artistieke kwaliteit in het aantal sterren:
 - 1 star = slecht
 - 2 star = matig
 - 3 star = OK
 - 4 star = leuk
 - 5 star = heel leuk
- Gebruik filters om groepen foto's te kiezen:
 - Filter op ">= 3 stars" AND "flagged": Keepers
 - Filter op ">= 4 stars" AND "flagged": Top picks
 - Gebruik kleurlabels om groepen te maken binnen deze selecties

SELECTEREN OP KWALITEIT

- Controleer de foto inhoud
 - Gezichtsuitdrukking
 - Compositie
 - Geen onnodig afgehakte lichaamsdelen
- Controleer op juiste scherpstelling
 - Ogen zijn gewoonlijk het belangrijkste
- Controleer de scherptediepte
 - Is het correct voor de compositie van de foto?
- Controleer scherpte van de foto
 - Bewegingsonscherpte, camera bewogen
 - Zoom in 1:1 op een belangrijk gebiedje
- Controleer camera instellingen
 - Belichting (als het heel erg mis is, heb je er niet veel aan)
 - ISO (als het hoger dan nodig is, krijg je veel ruis in de foto)

DEMO: MIJN SELECTIE PROCEDURE

- De selectie velden vinden in Lightroom
 - Rechts-klik aan de onderkant van de fotostrip in de Bibliotheek
- Je eigen selectie filters toevoegen
 - Zet de selectie velden zoals gewenst, en gebruik dan “Huidige instellingen opslaan als nieuwe voorinstelling”
 - “Keepers” and “Top picks” zijn zo gemaakt
- Belangrijk om het verschil te kennen tussen de eigenschappen van een foto en de selectie velden
 - Foto eigenschappen zitten in de verkleinde foto of onder de foto
 - Deze bepalen in welke set de foto hoort
 - Selectie velden staan in het veld bij de fotostrip
 - Deze bepalen welke foto's worden getoond

TREFWOORDEN TOEVOEGEN

- Met trefwoorden kun je foto's in meerdere categorieën indelen
 - Om foto's makkelijk te vinden
- Foto's in folders voor categorieën opbergen werkt gewoon niet goed
 - Bijv. Een vakantiefoto met tante Sjaan voor de Eiffeltoren – moet die in “vakantie”, “familieleden”, en/of “Europa”?
- Houd de folders met je foto's daarom in chronologische volgorde
 - Afdruk tijdstip is een eenvoudige eigenschap waar we het over eens kunnen zijn
- Trefwoorden toevoegen is vervelend, maar in Lightroom kun je ze op meerdere foto's toepassen en eerder gebruikte trefwoorden opnieuw gebruiken
- Trefwoorden worden normaliter opgeslagen in de JPG die je exporteert, en veel programma's kunnen ze automatisch laten zien (web foto albums, stock photo websites)

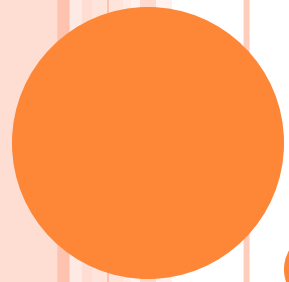

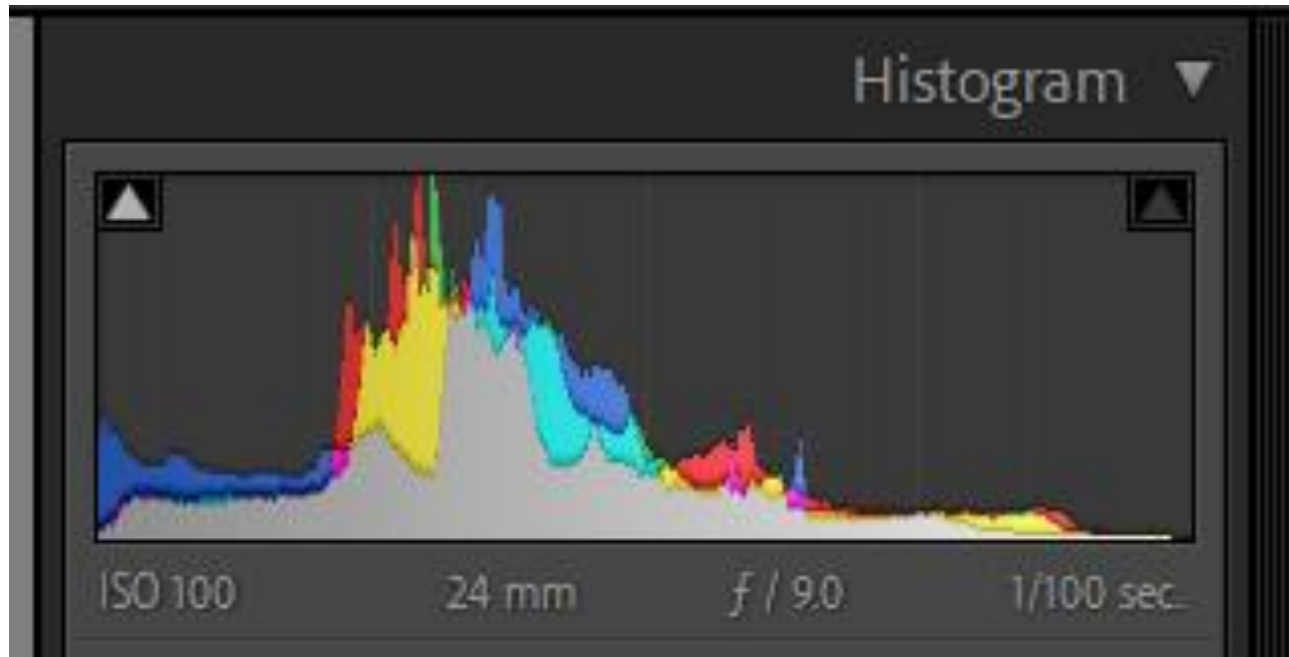
FOTO BEWERKING

WAAROM FOTO'S BEWERKEN?

- Verander de camera opname in een aannemelijk beeld
 - Een camera “ziet” een scene anders dan de menselijke oog/hersen combinatie
 - De camera doet al automatische bewerkingen, zelfs voor RAW
 - Dit kun je zien met de ‘Tone curve: Flat’ preset in Lightroom
 - Dit is ook wat een goede foto ontwikkelservice doet voor film afdrukken!
- Problemen in het opgenomen beeld oplossen
 - Beperkingen tijdens de shoot (bijv. uitsnede)
 - Fouten met de camera instellingen (bijv. belichting)
 - Camera techniek beperkingen (bijv. ruis)
- Kunstzinnige redenen
 - De boodschap van de foto versterken
 - Afleidende zaken verwijderen
 - Een kunstzinnige impressie van de scene creëren

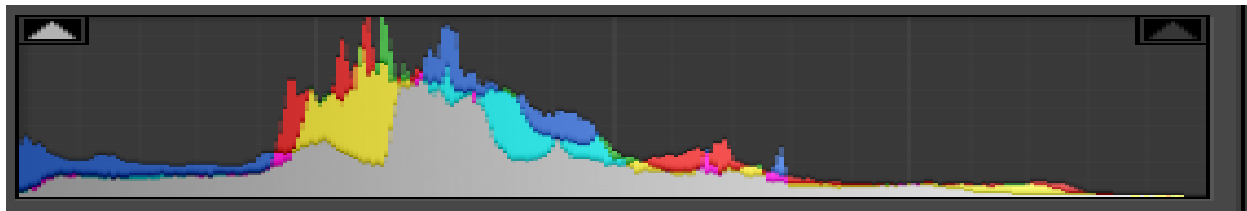

HET HISTOGRAM

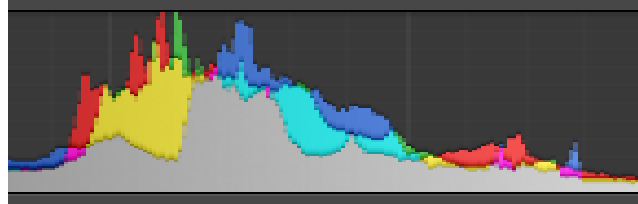

HISTOGRAM MANIPULATIE

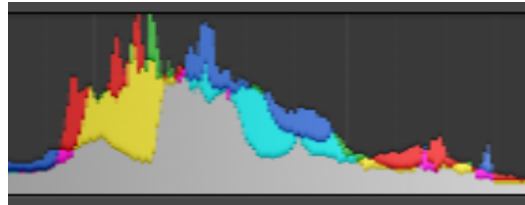
- Werkelijkheid

- Camera

- Nabewerking

PLAN VAN AANPAK

- Volg de instellingen in Lightroom: het is logisch geordend van boven naar beneden
 - Bewerk eerst groepen foto's, dan de enkele foto's
 - 1. Witbalans
 - Bewerk de witbalans in een representatieve foto, en kopieer de witbalans naar alle andere foto's met hetzelfde soort licht
 - Doe dit voor alle groepen foto's
 - 2. Algemene instellingen
 - Stel contrast, kleurverzadiging, zwart nivo en scherpte naar smaak in en kopieer het naar alle foto's om een startpunt te krijgen
 - Dit kan ook heel goed met een voorinstelling tijdens het importeren
 - 3. Belichting ruwweg instellen
 - Kijk naar de verkleinde foto's in de Bibliotheek en stel de belichting bij met de verhoog/verlaag knoppen
 - 4. Individuele foto's bewerken
 - Stel hooglichten in, verfijn belichting, pas contrast aan, verfijn schaduwen, stel donkere tinten niveau in

KLEUR AANPASSING

- Witbalans: correctie voor de kleur van het licht in de scene.
 - Je ogen/hersenen passen zich aan op lamplicht, maar in een foto ziet het er heel erg geel uit.
 - Je verliest geen kwaliteit als je de witbalans achteraf verandert in een RAW file. Lightroom doet precies wat de camera zou doen, en gebruikt precies dezelfde informatie.
 - Maar zet de witbalans goed in de camera zodat je de juiste kleuren ziet op het LCD scherm
 - Je kunt de pipet gebruiken op iets met een neutrale kleur (zwart, grijs of wit – maar niet puur wit!).
- Witbalans blijft lastig als verschillende kleuren licht worden gebruikt, of als er een heel sterke kleur is
- Witbalans is vaak een kwestie van smaak. De kleuren in de JPG worden vaak wat warmer, dus ga niet te ver met het verlagen van de kleurtemperatuur

BELICHTING AANPASSEN

- Camera / scherm / afdrukken hebben een beperkt 'dynamisch bereik' vergeleken met de werkelijkheid
 - Het bereik tussen lichte en donkere delen dat je kunt gebruiken
 - Doel is om de donkere en lichte delen van de opname binnen dit bereik te brengen
- Het bereik optimaal gebruiken zorgt ervoor dat de foto de meeste informatie bevat
 - Een foto oogt aantrekkelijk als de niveaus kloppen met wat we gewend zijn
 - Laat meer detail zien in de schaduwgedeelten
 - Je hoeft niet altijd het maximum bereik te gebruiken in een foto
- Procedure: verhoog de belichting tot het onnatuurlijk overkomt, en draai het dan wat terug
 - Voorkom witte delen in huid
 - Voorkom kleur- en contrast verlies in andere delen
- Probeer grote fouten met de belichting tijdens het nemen van foto's te voorkomen: contrast, kleur en ruis worden daar bepaald niet beter van
 - Aan de uitersten heb je overbelichte stukken en ruis in de schaduwgedelen
 - Alles wat meer dan een stop moet worden bijgesteld is niet meer de hoogste kwaliteit.
 - In mijn eigen foto's vind ik degenen vaak het mooiste waar de belichting perfect is gedaan in de camera

HOOGLICHTEN HERSTELLEN

○ Hooglichten (herstellen)

- Overbelichte delen ontstaan als het licht te sterk is om correct te worden geregistreerd door de sensor
 - Digitale cameras hebben daar erg veel problemen mee
 - Kun je zien aan de knipperende delen op het LCD als je dat aanzet
 - Iets overbelicht in extreem heldere delen (zoals reflecties) zijn geen groot probleem.
 - Dit kan ook in een enkele RGB kleur gebeuren (vaak in het rood).
 - Zie je niet altijd knippen op het LCD
 - Hooglichten herstellen kan gedeeltes vaak corrigeren als één of twee RGB kleuren overbelicht zijn
 - Gebruikt de 'goede' kanalen om de juiste waarden voor de overbelichte kanalen te schatten
 - Je verliest altijd wat kwaliteit als het achteraf wordt hersteld, en misschien ook een kleur verandering
-

CONTRAST

○ Contrast

- Beïnvloedt de balans tussen lichte en donkere delen
- Het contrast verloopt ook als de belichting drastisch wordt veranderd, dus dat moet je dan ook aanpassen
- Er zijn wat verschillen tussen de RAW editor en de resulterende JPG (die heeft wat meer contrast).

SCHADUWEN EN ZWARTE TINTEN

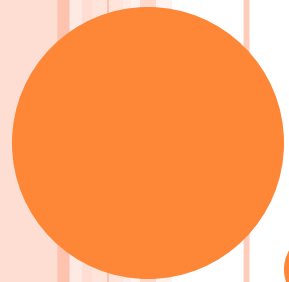
- Schaduwen maakt de schaduw delen lichter
 - Hetzelfde effect als een extra licht kan doen
 - Maar wel minder goed: er is meer ruis in die delen als je dit gebruikt
 - Bruikbaar als je geen licht kan toevoegen, of als de foto's al genomen zijn
 - Niet bruikbaar voor een zwarte achtergrond
- Zwarte tinten
 - Stelt een ondergrens aan wat zichtbaar is in schaduw gedeelten
 - Heeft een effect van hoger contrast bij verhoging, en vermindert versluiering in foto's met lichtinval op de lens (flare)
 - Stel zwarte tinten bij tot alleen onbelangrijke delen als "puur zwart" worden weergegeven (gebruik het linker driehoek knopje in het histogram)

“PRESENTIE” BEWERKINGEN

- “Textuur” is zoiets als contrast, maar alleen op de randen/overgangen
 - Kan een scherp of een dromerig effect creëren
- “Verzadiging” is intensiteit van kleur
 - Van pasteltinten tot hele harde kleuren
- “Levendigheid” lijkt op verzadiging, maar vermijdt oranjekleurige delen
 - Vermijdt dus in het algemeen huidskleur, zodat je niet het lelijke zonverbrande effect krijgt
- “Nevel verwijderen” doet wat het zegt, ook als er geen nevel is
 - Met mate gebruikt heel goed voor de meeste foto’s

INDIVIDUELE FOTO BEWERKING

BIJSNIJDEN EN RECHTZETTEN

- Bijsnijden: de compositie veranderen
 - Een andere rechthoek kiezen
 - Ongewenste dingen uit de foto snijden
 - Nadeel: verlies van resolutie
 - Blijf in het algemeen bij de standaard foto verhoudingen (4x6, 5x7, 4x5, 1x1)
 - Probeer het meteen met de camera goed te krijgen!
 - OK om op een fotolijst aan te passen
 - OK als je niet verder in kon zoomen
- Rechtzetten: de foto verdraaien
 - Aan de randen raak je wat kwijt, dus soms wordt de compositie aangetast
 - Klein verlies aan scherpte
 - Probeer het meteen met de camera goed te krijgen!
 - Zoek de lijn(en) die recht moeten lopen (horizon, verticalen in het midden als je omhoog schiet, horizontalen in het midden als je van opzij schiet)
 - Er zijn ook waterpas accessoires voor in de flits schoen

RECHTZETTEN

- Horizon echt horizontaal maken
- Gebouwen rechtzetten met “Transformatie”
 - Vroeger deed men dat met een “technische camera”
 - Kan perspectief veranderen / scherptevlak veranderen

By Guilhem Vellut from Paris, France - Old school photography @ Place des Victoires @ Paris, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=51722695>

RETOUCHEREN

- Kleine of grotere plekken in de foto vervangen door andere stukken in dezelfde foto
- Heel handig om sensor stof vlekken te verwijderen, bijvoorbeeld in de lucht
- Kan ook worden gebruikt om hele voorwerpen uit een foto te verwijderen
- Twee vervangings methodes:
 - Klonen: zonder overgangen op de randen
 - Retoucheren: met overgangen op de randen
- Werk heel goed voor bijvoorbeeld puistjes in portretten
- Sleep de cursor om langwerpige voorwerpen aan te pakken, zoals hoogspanningsleidingen en statieven

MASKEREN

- Verander een instelling in een deel van de foto
- Belichting, contrast, verzadiging, kleur...
- Belichting met lineair verloop is heel krachtig: je kunt de lichtsituatie afteraf helemaal wijzigen
 - Vaak gebruikt om de lucht wat donkerder te maken (lucht kan ook direct worden geselecteerd in de nieuwste versies)
 - Lijkt op gegradeerde grijsfilters die op de camera kunnen worden gemonteerd
 - Achteraf is het makkelijker om het precies uit te lijnen en de hoeveelheid in te stellen
 - Maar het voordeel dat het dynamisch bereik van het licht wordt beperkt ontbreekt
 - Pas op met delen die niet moeten worden aangepast, zoals bergtoppen. Dat kan er heel onnatuurlijk uitzien. Vaak kun je compenseren met Schaduwen.

MASKEREN METHODES

- Onderwerp
- Lucht
- Achtergrond
- Personen
- Objecten

- Penseel
- Lineair verloop
- Radiaal verloop

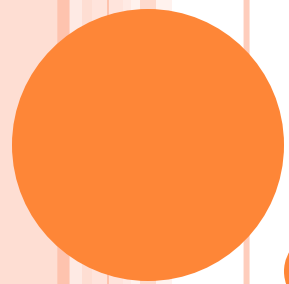
- Te gebruiken voor:
 - Belichtings correctie
 - Huid gladmaken
 - Rimpels/littekens verwijderen
 - Lokaal kleur verwijderen/kleur veranderen

HANDIGE LIGHTROOM TOETSKEUZES

- G (grid) – Bibliotheek mode
- D (develop) – Ontwikkel mode
- Space – zoom in/uit
- R – Bijsnijden/Rechtzetten
- M – Maskeren
- [,] – Penseel grootte (of muiswiel)
- 1-5 – ster waardering
- X, U, P – afgekeurd, zonder vlag, met vlag (pick)
- 6-9 – kleur label, rood etc.

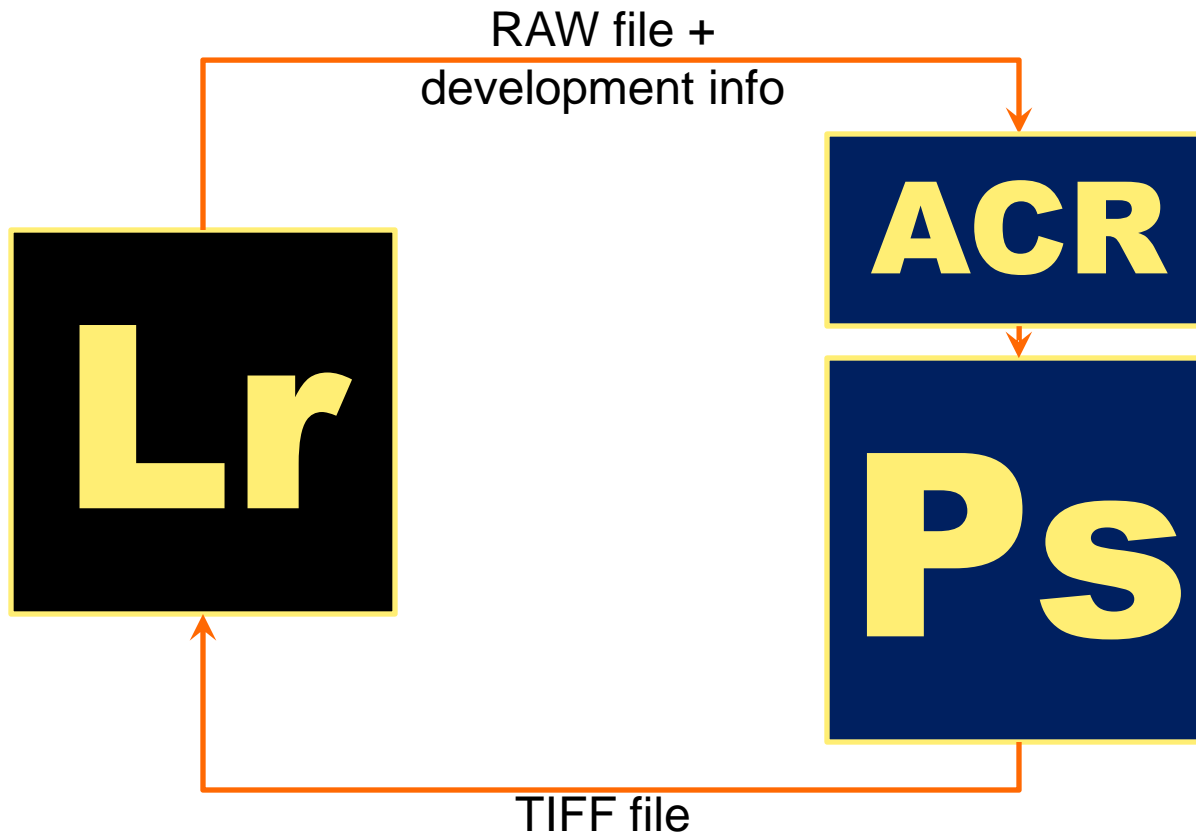
VERBINDING MET PHOTOSHOP

HEEN EN TERUG NAAR PHOTOSHOP

- Direct verbonden met Lightroom
- Kopieert de foto naar een nieuw bestand dat automatisch aan de Lightroom catalogus wordt toegevoegd
 - Het nieuwe bestand kan weer in Lightroom worden bewerkt!
- Er zijn meer mogelijkheden, meerdere foto's als lagen inlezen, als panorama of HDR verwerken...

LIGHTROOM/PHOTOSHOP VERBINDING

PHOTOSHOP BEWERKINGEN

- Gebruik lagen
 - Niet-destructief bewerken
- Bescherm de oorspronkelijke foto data
 - Zet de pixels en de verschuiving op slot
 - Gebruik een masker om delen zichtbaar te maken
- Opslaan als TIFF
 - JPG verliest kwaliteit bij elke keer opslaan
 - 16-bit bewaart alle informatie van een 12-bit RAW, 8-bit is OK als je de belichting niet veel meer verandert
 - Bestanden kunnen behoorlijk groot worden:
 - 10 megapixel RAW file is ~5 Mbyte.
 - 8-bit 10 megapixel TIFF is $3 \cdot 10 \cdot 10^6 = 30$ Mbyte.
 - 16-bit 10 megapixel TIFF is $6 \cdot 10 \cdot 10^6 = 60$ Mbyte
 - Elke laag voegt zo'n hoeveelheid toe
 - Elk masker ongeveer 1/3 daarvan
 - Je hebt zo een 200 Mbyte of groter bestand gemaakt!
- De bewerkingsgeschiedenis wordt niet opgeslagen tussen bewerkingsessies

RANDEN AANVULLEN

- Missende stukken aanvullen als een gebouw recht is uitgelijnd of de horizon is rechtgezet
 - Hierdoor vaak een betere compositie
 - Werkt heel goed in lucht, water, gras...
- Vergroot zonodig het canvas
- Selecteer de ontbrekende stukjes met de toverstaf
 - Muisklik voor de eerste, shift-muisklik voor volgende
- Breidt de selectie uit met 2 pixels
 - (Selecteren/Bewerken/Vergroten)
- Laat invullen met
 - (Bewerken/Vullen/Inhoud behouden)

EEN VOORWERP VERWIJDEREN

- Maak een nieuwe laag boven de foto
- Gebruik de kloon stempel om geschikte delen van de foto naar de nieuwe laag te kopiëren om het ongewenste voorwerp te bedekken
 - De nieuwe laag moet actief zijn
 - Gebruik “uit huidige en onderliggende lagen”
 - Gebruik Alt-muisklik om bronmateriaal te kiezen
 - Selecteer het opnieuw zo vaak als nodig is
- Je kunt het retoucheerpenseel gebruiken om de overgangen vloeiend te maken
- Je kunt ook een masker in de nieuwe laag maken (zwart, dan zacht penseel met wit) om de nieuwe toevoegen geleidelijk over te laten gaan

